CZU: 37.042:316.772.2

COMPETENȚELE DE COMUNICARE PRIN PRISMA PROGRAMELOR EDUCAȚIONALE: FORMAREA GENERAȚIEI ACTIVE ÎN COMUNITATE ȘI VIITORUL PROFESIONAL AL TINERILOR

COMMUNICATION SKILLS BY EDUCATIONAL PROGRAMS: THE FORMATION OF THE ACTIVE GENERATION IN THE COMMUNITY AND THE PROFESSIONAL FUTURE OF YOUNG PEOPLE

Mireya ROȘCA,
asistent universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0009-0009-9216-0653
cozma.mireya@gmail.com

Comunicarea înseamnă putere.
Cei care îi stăpânesc modul de utilizare
pot schimba felul în care percep lumea și modul
în care sunt ei înșiși percepuți pe lume.
Anthony Robbins

În contextul educațional, competențele de comunicare, sunt nu doar un factor cheie al succesului academic, ci și un element fundamental pentru integrarea socială și profesională a tinerilor. Aceste competențe au o multitudine de înțelesuri, scopuri, forme de manifestare și exprimare. Programele educaționale, de la cele formale la cele non-formale, joacă un rol important în dezvoltarea comunicării corecte, pregătind tinerii să devină membri activi și responsabili ai comunității, precum și profesioniști într-o lume în continuă schimbare [2].

Dezvoltarea abilităților de comunicare este un proces continuu absolut necesar. Cuvintele sunt cele care mijlocesc transmiterea informațiilor de la o persoană la alta. Cuvântul poate răni, motiva

și în același timp poate întări o relație. Comunicarea presupune atât utilizarea eficientă a limbajului verbal și non-verbal, cât și capacitatea de a înțelege și de a transmite mesaje într-un mod clar și adecvat contextului. Competențele de comunicare vin la braț cu alte unelte precum ascultarea activă, exprimarea clară a ideilor, argumentarea și negocierea, emoțiile, tracu-rile, frica, tonul vocii, la baza căror stă respirația. Toate acestea își au originea încă din fragedа copilărie [2]. O bună comunicare în familie implică o conștientizare a părintelui asupra concepției de sine a copilului.

Ce însemnă o bună comunicare în familie?

Aceasta se manifestă prin încredere, ascultare și înțelegere. Copii au capacitatea de a comunica fără bariere atunci când își exprimă sentimentele, gândurile, opiniile, deoarece conceptele simple și de bază ale schimbării nu necesită multă explicație. Este nevoie de apreciere, îmbrățișare și iubire.

Apoi urmează preșcolaritatea ce oferă câmp larg de evoluție, stimulează aceste capacități ce constituie o finalitate majoră la baza comunicării. Activitățile organizate în instituțiile preșcolare fac posibilă organizarea eficientă a acestor capacități, accentul punându-se pe dialogul liber. Aici cadrul didactic ar trebui neapărat să-i permită copilului să vorbească să povestească pentru a-și așeza gândurile și trăirile utilizând mijloace verbale, non-verbale și paraverbale. În mod particular, pentru tineri, dezvoltarea unor competențe de comunicare eficiente este esențială pentru integrarea în comunitate și succesul pe piața muncii [1]. Programele educaționale, atât școlare, cât și extra-curriculare, reprezintă spațiul principal în care tinerii pot dezvolta competențe de comunicare, deoarece educația rămâne cea mai comunicațională sferă de activitate.

Educația formală. Școlile și universitățile sunt primele locuri unde elevii și studenții sunt învățați să-și exprime opiniile, să dezvolte argumente și să colaboreze în grupuri. Periodic este necesară implementarea activităților non-formale, în așa fel încât elevul să poată ieși din tiparele clasei exprimându-se liber. Aceste activități au o influență deosebit de importantă asupra creativității, competițiilor comunicative și organizatorice [5].

***Educația informală*.** Ilustrează învățarea în contexte informale și reprezintă rezultatul unor activități zilnice legate de muncă, mediul

familial, timpul liber. Influențele spontane sau neorganizate din mediu, familie, grup de prieteni, mass-media.

Educația non-formală. Este mai mult centrată pe interesele și dorințele celor care învață. Prevede în acest scop, posibilitatea de a abține abilități de dezvoltare practică. Programele de educație nonformală, cum ar fi: cluburile de dezbateri, activitățile de voluntariat, cursurile de leadership, *public speaking,* ateliere și sesiuni, jocurile de rol, workshop-urile sau formarea în abilități digitale, oferă tinerilor oportunitatea de a exersa și îmbunătăți competențele de comunicare într-un cadru mai informal și mai aplicat. Atât cursanții cât și educatorii își exercită rolul mai puțin rigid în comparație cu sistemul școlar tradițional [4].

Educația digitală. La ora actuală accesul la informație are o extindere aproape fără limite, iar consumul acesteia are o creștere exponențială. În era digitală, competențele de comunicare includ și utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC). Filtrele de control tradiționale au dus la scăderea calității informațiilor. Odată cu era digitală comunicarea a devenit democratizată, fiecare se exprimă în felul său neutilizând instrumentele profesionale ale comunicării. Iar tânăra generație în măsura în care participă devine manipulată, dezinformată, abuzată adepți ai comunicării incorecte. În timp devin vulnerabili și nesiguri.

Cum să navigheze corect pentru a obține abilități de a face alegeri ce le protejează idealurile democratice? Cum să își susțină propriile interese în comunicarea participativă?

În cele mai multe cazuri cercetările s-au dovedit a fi negative. Educația Media ar fi soluția, ea oferă independența de gândire și spiritul critic. Alfabetizarea media în contextul digital încununează un spectru de activități și practici ce dezvoltă comunicarea corectă [6]. Disciplina de Educație Media în unele țări precum: Regatul Unit; Ungaria; Austria; Republica Cehă; Italia și Germania este trecută transversal în educația formală. Iar în Franța; Bulgaria; Lituania; Portugalia; România și Republica Moldova este omisă aproape total.

Chiar dacă sunt diferite aceste genuri de educație, nu sunt atât de opuse din moment ce pun accent pe dezvoltare. Un profesor eficient este acel care permite și sprijină interacțiunea educației formale, nonformale și informale [1].

Formarea generației active în comunitate

Instruirea întregului demers organizatoric al tinerii generații este reglementat de profesori prin intermediul comunicării. Nu există act de învățare în care să nu fie implicată comunicarea. În acest context problema competențelor comunicative îi privește deopotrivă și pe profesori și pe subiecții educației. Relația dintre profesor și elev/student este necesară a fi una de colaborare, de încredere și respect reciproc, nicidecum una de „control". Profesorul reprezintă acel element de legătură între elev și societate, el este organizator al situațiilor de învățare ce mediază și facilitează accesul la informație [1]. Aici nu putem subestima factorul mentalității de creștere al elevului. Persoanele care au o mentalitate de creștere sunt mai motivate cu un potențial de creștere al productivității. Oamenii cu o mentalitate flexibilă sunt motivați intrinsec (nu așteaptă îndrumare), sunt dispuși să învețe, sunt creativi, ei tind să crească și să se dezvolte, au relații de calitate, pentru că comunicarea cu semenii lor (că sunt colegi, că sunt membri ai familiei) este mai calitativă. Nu sunt înrădăcinați într-un singur fel de a privi lumea.

Tinerii care sunt educați în spiritul unei bune comunicări nu doar că devin mai eficienți în relațiile interpersonale, dar au și o capacitate mai mare de a se implica activ în comunitatea lor. Implicarea civică și participarea la deciziile colective sunt strâns legate de competențele de comunicare, deoarece tinerii trebuie să își poată exprima opiniile, să negocieze și să convingă alți membri ai comunității [2]. De exemplu, activitățile de voluntariat, proiectele de dezvoltare comunitară sau inițiativele de *advocacy* sunt medii excelente în care tinerii pot exersa comunicarea într-un context social real.

Viitorul profesional al tinerilor și competențele de comunicare

Pe lângă impactul asupra vieții de zi cu zi, competențele de comunicare sunt esențiale și pentru integrarea tinerilor pe piața muncii. Într-o lume a muncii în continuă schimbare, tinerii trebuie să poată comunica eficient într-o varietate de contexte, de la interviuri de angajare la prezentări profesionale și colaborări în echipe internaționale. Abilitățile de negociere, persuasiune și prezentare sunt din ce în ce mai apreciate de angajatori, iar competențele de comunicare sunt văzute ca un diferențiator major între candidații pe piața muncii. În acest sens, pro-

gramele educaționale care pun accent pe dezvoltarea competențelor de comunicare contribuie semnificativ la creșterea șanselor tinerilor de a obține locuri de muncă de calitate și de a face față provocărilor profesionale ale viitorului. În lumea în care trăim, cu toate schimbările și mulțimea de call-uri și e-mailuri, este important să te faci înțeles. După statistica „De Lucru MD" top 5 cele mai valoroase competențe ce trebuie să conțină un CV sunt:

- Abilitatea de ascultare*;*
- Abilitatea de a vorbi în public (publik spesking);
- Abilitatea de a transmite un mesaj clar și concis*;*
- Abilitatea de a gestiona un conflict prin comunicare*;*
- Abilitatea de a comunica asertiv.

Nici pe departe aceste abilități nu sunt unice. În Republica Moldova există agenții și asociații ce oferă un spectru larg de dezvoltare a abilităților de comunicare prin campanii, proiecte, voluntariat. În timpul nu foarte îndepărtat, o singură perioadă de instruire obișnuită era suficientă pentru a pregăti profesioniști în diferite domenii, în prezent acest lucru nu mai este suficient, deoarece profesiile actuale sunt în continuă schimbare și dezvoltare, accentul punându-se pe abilitatea de comunicare. O persoană ce comunică eficient poate explica ușor ideii utile și interesante și este capabilă să accepte răspunsurile altora – oricare ar fi ele [2].

Competențele de comunicare sunt esențiale pentru dezvoltarea unei generații active în comunitate și pentru succesul profesional al tinerilor. Premisele comunicării coerente pornesc de la înțelegerea importanței comunicării interne. Programele educaționale, prin abordarea lor integrată și adaptată nevoilor actuale ale pieței muncii, au un rol fundamental în formarea acestor competențe. Este esențial ca educația să se axeze pe dezvoltarea abilităților de comunicare, atât în școli, cât și în programele educaționale non-formale, pentru a pregăti tinerii pentru o viață activă și o carieră profesională de succes într-o lume tot mai globalizată și digitalizată [6]. Deprinderea unor bune practici și tehnici de comunicare eficiente atât în masă (relaționare cu mass-media eficace și social media inspirațional), cât și la nivel interpersonal. Uneori, comunicarea are și costuri, însă prețul lipsei de comunicare este aproape întotdeauna irecuperabil. Atunci când vorbim despre drepturile oamenilor, de securitatea și dezvoltarea lor personală – beneficiile obținute sunt mai

importante decât resursele cheltuite. La nivel retoric și al comunicării, în Republica Moldova lucrurile s-au îmbunătățit, rămânând însă loc și de mai bine.

Referințe bibliografice:

1. Banu, V. C. Abilitățile de comunicare ale profesorului – factor determinant în formarea competențelor de comunicare la elevi. În: *Studia Universitatis Moldavia***,** 2020, nr. 5, Chișinău: CEP USM. pp. 80-83. ISSN: 1857-2103
2. Blănică, S. *Arta comunicării și etica profesională. Suport de curs*. Chișinău 2015, pp 1-15. ISBN: 973-683-953-2
3. Bratu, R. Relația dintre stilurile parentale, comunicarea în familie și starea de bine la adolescenți. În: *Materialele conferinței "Psihologia în mileniul III – Provocări și soluții"* 25-26 octombrie, 2019, Vol. I, Bălți. pp. 171-176. ISBN: 978-9975-50-246-7
4. Goleac, S. Comunicarea educațională în relația profesor – student. În: *Caiet de comunicare*, 2023, Vol. 2, p. 87. ISSN 2247-2576
5. Mîslițchi, V. Formarea capacităților de comunicare la copii de vârstă preșcolară. În: *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională "Învățământ superior: tradiții, valori perspective" 28-29 septembrie,* 2018, Vol. II. pp. 64-72. ISBN: 978-9975-76-248-9
6. Nistor, V. Media education and its avatars in the age of digital disruption. *În: Materialele conferinței "Multiculturalism throung the lenses of literary discourse",* 2019, *Târgu Mureș. pp. 157-164. ISBN: 978-606-8624-09-9*